

Minevanje, melanholija, spomini - spoj treh motivov s katerimi bi lahko na hitro izluščila bistvo novelistične zbirke poimenovane po noveli (in mestu), ki v knjigi, in v razmišljanju pripovedovalca, zavzame največ prostora. *Dukla* – delo poljskega pisatelja Andrzeja Stasiuka, med drugim tudi prejemnika literarne nagrade Vilenica za leto 2008, je letos v prevodu Jane Unuk izšla pri založbi Beletrina, čeprav je od njene prve, poljske izdaje minilo že 18 let (izšla je torej leta 1997). Knjiga nudi širok pregled nad spokojnim dogajanjem v že zgoraj omenjen mestecu, nad spomini pripovedovalca ter številnimi drobnimi (avto)refleksijami, dopolnjenimi z usodami bitij (manjših živali), na katera človek v hitrem in mimobežnem svetu običajno pozabi.

»Dukla. Pojavlja se kakor svarilo, brž ko začnem preveč premišljevati o sebi.«, opozori pripovedujoči, preden se znova poglobi v retrospektivo svojega življenja preživetega v tem mestu. Novela, ki zavzema kar tri čertine celotne zbirke, bralca popelje v zgodnje otroštvo neimenovanega prvoosebnega pripovedovalca, ki prek vsakdanjih dogodkov razkriva izkušnjo prve ljubezni, podobo pobožnega deda, babice, ki je verjela v duhove in katere smrt je bila le preobrazba v enega izmed njih ter vzdušje tihega, samotnega kraja, kamor se skozi odraščanje in nadaljnje življenje narator zmeraj znova vrača. Ravno to vračanje po poteh spomina in navzkrižnih ulicah mesta, v njem izzove potrebo po poetično in filozofsko zasnovanih razmislekih o samemu sebi, življenju in iskanju smisla le-tega, čeprav je to odkrivanje iz leta v leto vse manj obrestujoče.

Otožno naravnost refleksij je toliko bolj možno začutiti zaradi lirčno in metaforično izvorno stkanega jezika ter poetično-narativnega sloga pripovedi, ki zaradi enakomernega ritma ter izjemno podrobnih opisov ponekod zahteva več koncentracije. Fabula je v noveli malo zanemarjena, podrejena je namreč občutjem pripovedovalca, zato je kljub lepi jezikovni strukturi, zasnovana izrazito linearno, saj so vsi dogodki enakovredno čustveno ovrednoteni in skupaj ustvarjajo nabor manjših (in nadvse življenjskih) podob. Zdi se, da Stasiuku povezanost vsebine v noveli *Dukla* sploh ni bila tako pomembna, zgodba je, kljub kronološkemu zaporedju odraščanja dečka, povsem razdrobljena, preskakuje namreč med opisovanjem spominov (ki so med seboj lahko ločeni tudi po nekaj let) ter odraslim, zrelim pogledom spominjujočega se

človeka.

Tudi ostale novele gojijo melanholično razpoloženje, prežeto z mislijo po minevanju. Prevladujejo tenkočutni opisi narave, živali in njihovih smrti, ki zgodbo zaključijo v rahlo grozljivem ambientu. Tako raki le obležijo v posušenem potoku, dnevni pavlinčki z zloženimi krili odmirajo v kotih zaprašenih podstrešij, lastovke izgubijo borbo z obilnimi padavinami in žabe zgodaj spomladi lebdijo vznak na vodnih površinah mlak in ribnikov. Zapisi, ki ne zavzemajo več kot dve knjižni strani, ustvarjajo kontinuirano mrežo fragmentov, razpostrtih pred bralca kot dokazno gradivo minevanja in banalnosti življenja, prikazanega ravno skozi opise le-teh. V krajših novelah se izmenjujeta prvo- in tretjeosebni način pripovedovanja, napetost v zgodbi pa je izrazito stopnjevana do zaključka, ki ga v večini primerov zaznamuje smrt ali odhod.

Dukla poleg sprehoda po narativnih poteh misli in spominov, dovoli umirjeno zaznavanje sveta, ki ga zmeraj neimenovani pripovedovalci gradijo iz svojih doživljanj. Samo vzdušje in način pripovedovanja sta me mestoma spomnila na Lainščkove poetične opise Prekmurja, Stasiuk pa je kljub oddaljenosti poljskega mesta ponudil možnost popotovanja po njenih ulicah, mislih njenih prebivalcev ter dečka, ki bo nekega dne začutil potrebo po nenehnem vračanju v ta kraj.

Tanja Božič

{fshare id=1578}